

ISO-HAARLA

Nuori helmipöllö kaava-alueella

Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimusalue	3
3. Aineisto ja menetelmät.....	3
4. Tulokset.....	4
4.1 Lohkojen erityiskuvaukset	4
4.2 Linnustoselvitys.....	7
4.2.1 Tulokset.....	7
5. Johtopäätökset	7
6. Lähteet ja kirjallisuus.....	8
7. Liitteet	9

1. Johdanto

Turun kaupungin kaavoitustoimi tilasi toukokuussa 2005 Suomen Luontotieto Oy:ltä Hirvensalon Iso-Haarlan asemakaava-alueen luontoarvojen perusselvityksen. Maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukset täyttävää selvitystä käytetään alueen kaavoituksen tausta-aineistona.

2. Tutkimusalue

Suunniteltu kaava-alue sijaitsee Turun kaupungin Hirvensalon saaren eteläosassa. Kasvimaan-tieteellisesti alue sijaitsee hemiborealisella vyöhykkeellä, jota myös tammivyöhykkeeksi kut-sutaan. Alueelle ovat tyypillisiä runsaslajiset jalopuulehdot ja lehtojen reuna-alueet, joissa usein esiintyy edustavaa putkilokasvilajistoa. Alueen keskiosa on metsäistä ja pinnanmuo-doiltaan melko jyrkkää kalliomaastoa. Kaava-alueen rannanpuoleinen osa on kokonaan ra-kennettua aluetta eikä sitä inventoitu selvityksen yhteydessä. Alueen pellot ovat nurmena ja ovat mitä ilmeisimmin poistuneet viljelykäytöstä.

Alueella on runsaasti pientaloasutusta, joka on pääosin melko nuorta. Kaava-alueen ran-nanpuoleinen osa on kokonaan tonttimaata tai pihaympäristöä. Näitä alueita ei systemaatti-sesti inventoitu.

3. Aineisto ja menetelmät

Inventointialueelta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luon-totyyppit (Luonnonsuojelulaki 1996/1096, 29§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elin-ympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain suojelamat kohteet (Vesilaki 1961/264, 15a § ja 17a §). Inventointi toteutettiin Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohjeen (Pääkkönen 2000) mukaisesti. Alueelta etsittiin putkilokasvien lisäksi myös muuta uhanalaislajistoa kuten kääpäsiä ja puiden runkojen ja kallioseinämien epifyyttilajistoa. Alueen pesimälinnustosta inventoitiin vain arvokkaimmat EU:n Lintudirektiivin liitteen I mukaiset lajit sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi 2001) mainitut lintulajit. Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys tehtiin 3.6.2005, 20.7 ja 12.8.2005. Pesimälinnusto kartoitettiin 3.6. ja 7.6.2005 tehdyllä maastokäynnillä. Linnustose selvitys tehtiin kahden käyntikerran kartoituslaskentamenetelmällä (Koskimies 1988). Kartoituslaskenta-aineistoon on lisätty muiden selvitysten yhteydessä teh-tyjä havaintoja vähälukuisesta pesimälinnustosta. Ajankohdan vuoksi alueelta ei kyetty teke-mään luotettavaa liito-oravaselvitystä. Inventointien yhteydessä etsittiin kuitenkin liito-oravan jätöksiä suurempien kuusten ja lehtipuiden tyviltä. Hirvensalosta ei ole olemassa varmistettu-ja liito-oravahavaintoja ja laji puuttuu lähes kaikilta Turun seudun saarilta (mm. Ruissalosta). Maastotöistä vastasivat FM Jyrki Oja ja Satu Oja Suomen Luontotieto Oy:stä.

Ennen maastoinventointia selvitettiin onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa

Selvitystä varten käytiin läpi myös aluetta koskevat kirjallisuustiedot. Alueelta ei ole olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa, mutta alueen linnustoa on inventoitu mm. Turun kaupun-gin ympäristönsuojelutoimiston toimesta. (Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimisto, Panu Kuntun julkaisematonta aineistoa). Systemaattista pesimälinnuston inventointia tai liito-ora-vaselvitystä ei alueelta ole aiemmin tehty. Aluetta on todennäköisesti inventoitu laajempien selvitysten yhteydessä (mm. kallioalueselvitys, perinnemaisemaselvitys, erilaiset uhanalaisel-vitykset). Turun Yliopiston kasvimuseo on tehnyt Hirvensalon alueella uhanalaiselviksiä, jotka koskevat mm. kallioseinämien jäkälä- ja sammallajistoa (Kimmo Syrjänen suul. tiedon-anto). Erityisen uhanalaista lajistoa ei näissä selvityksissä kuitenkaan ole havaittu. Kansallises-sa uhanalaisrekisterissä (Hertta-rekisteri) on Hirvensaloa koskevia havaintoja, mutta yhtään havaintoa ei voi kohdistaa nyt inventoidulle alueelle.

4. Tulokset

Koko inventointialue käytiin systemaattisesti läpi jalkaisin ja erityinen huomio kiinnitettiin reunavyöhykkeisiin ja kaava-alueen länsipuolen katajaketoalueeseen. Alue jaettiin kasvillisuuden, pinnanmuotojen ja metsätyyppien perusteella yhteensä 7 lohkokoon. Lohkoilta tehtiin lyhyt kasvillisuuden yleiskuvaus, jossa selvitettiin mm. kohteen metsätyyppi, kasvillisuuden valtalajisto sekä mahdollinen vaateliaampi putkilokasvilajisto. Täydellistä putkilokasvilajilistusta ei alueelta laadittu.

4.1 Lohkojen erityiskuvaukset

Lohko 1

Lohkolla sijaitsee korkea tiheäpuustoinen kallioselänne. Alueen keskiosa on hyvin rikkonaista ja lohcareista kalliota, jossa kuitenkin varsinaista avokalliota on hyvin niukasti. Puusto on lähes puhdasta männikköä (*Pinus sylvestris*). Kallioalueen reunoilla puustossa on runsaasti kuusta (*Picea abies*) ja rauduskoivua (*Betula pendula*). Metsätyyppi lohkolla vaihtelee alueen keskiosan kuivasta puolukkatyyppin kankaasta reunaosien rehevämpään mustikkatyyppin tuoreeseen kankaaseen. Kallioalueella pensaskerrokseen kuuluu jonkin verran huonokuntoista katajaa. Lohkolla on hieman lahoppua kuten mäntykeloja ja lahoavaa raudus- sekä hieskoivua (*Betula pubescens*), mutta ei juuri kolopuita. Aluskasvillisuus on niukkaa ja putkilokasvilajisto on tyyppillistä havumetsien peruslajistoa. Alueella on niukasti kaltevia kalliopintoja, mutta näillä pienilläkin kallioseinämillä on näyttäviä tihkusammalpintoja.

Lakialueelta länteen päin kallio loivenee näyttävästi pellon suuntaan. Alueella on hienoja poronjäkäliä- / hirvenjäkäliäkasvustoja. Puusto on pääosin melko nuorta ja vanhaa puustoa ei juuri ole. Alue on kuitenkin hyvin luonnontilaisen kaltainen ja merkkejä metsänhoidosta näkyy vain hyvin niukasti. Kalliorinteessä esiintyy jonkin verran kallioketolajistoa mm. kalliohatikkaa (*Spergula morisonii*), ahosuolaheinää (*Rumex acetosella*), kallioimarretta (*Polypodium vulgare*) ja huopakeltanoa (*Pilosella officinarum*). Vaateliaampaa ketolajistoa ei alueella esiinny.

Lohko 2

Lohkon kallioselänne viettää loivasti merelle päin. Alueella on muutama avokalliolaikku, mutta muuten kohde on tiheän männikön peittämä. Puusto on samanlaista kuten lohkolla 1. Alue on reunoiltaan hieman rehevämpää ja puusto muodostuu kuusesta ja rauduskoivusta. Avoimilla kallioalueilla on pieniä kallioketolaikkuja joiden ketolajistoon kuuluu mm. ahosuolaheinä, rohtotädyke (*Veronica officinalis*), kalliohatikka, kanerva (*Calluna vulgaris*), keto-orvokki (*Viola tricolor*) ja huopakeltano. Vaateliaampaa lajistoa ei kalliolla esiinny. Alueella on vähemmän lahoppua kuin lohkolla 1 ja tulenkaatoja on lohkolta poistettu.

Louhikkoa Iso-haarlan alueella (lohko 1)

Lohko 3

Kallioselänteen eteläreunassa on pienialainen vankkapuustoinen kohde, jossa metsätyyppi on mustikkatyyppin tuoretta kangasta. Kohteella kasvaa vanhoja mäntyjä ja kohteen arvoa nostaa erittäin runsas lahopuiden määrä. Alueella on mäntykeloja, lahoavaa hieskoivua sekä muutama maakelo (mäntyä ja hieskoivua). Pensaskerrokseen kuuluu runsaasti katajaa (*Juniperus communis*) ja pihlajaa (*Sorbus aucuparia*). Aluskasvillisuus on hyvin tavanomaista havupuumetsän lajistoa kuten mustikkaa (*Vaccinium myrtillus*), sananjalkaa (*Pteridium aquilinum*) ja metsälauhaa (*Deschampsia fleuosa*).

Lohko 4 katajaketo

Lohkolla on pellon ja tien rajaama itään päin viettävä ketorinne. Pellon reunaan rajautuvalla rinteellä alaosalla kasvaa jonkin verran kookkaita pylväskatajia. Alueen eteläreunassa on vanha talonpohja, jonka rauniolla kasvaa näyttävä raita (*Salix caprea*). Kohteen pohjoisreunalla on lato, jonka vieressä on umpeutuva niitty-/ ketoalue. Niittyalue on pahoin typensuosijalajien valtaama. Niityn valtalajiston muodostavat koiranputki (*Anthriscus sylvestris*), nurmipuntarpää (*Alopecurus pratensis*), nokkonen (*Urtica dioica*), juolavehnä (*Elymus repens*) ja siankärsämö (*Achillea millefolium*). Kohteen reunoilla kasvaa jonkin verran ketolajistoa. Lajistoon kuuluu mm. lampaannata (*Festuca ovina*), häränsilmä (*Hypochoeris maculata*), kissankello (*Campanula rotundifolia*), harakankello (*Campanula patula*), piennarmatara (*Galium x pomeranicum*), ahomatara (*Galium boreale*), mäkikaura (*Avenula pubescens*), puna-apila (*Trifolium pratense*), valkoapila (*Trifolium repens*), rantatädyke (*Veronica longifolia*), lituruoho (*Arabis thaliana*), kevätksynsimö (*Erophila verna*), hietalemmikki (*Myosotis stricta*), mäkivirvilä (*Vicia tetrasperma*), isomak-saruoho (*Sedum telephium*), niittyleinikki (*Ranunculus acris*), aholeinikki (*Ranunculus polyanthemos*), ahdekaunokki (*Centaurea jacea*), hiirenvirna (*Vicia cracca*), pukinjuuri (*Pimpinella saxifraga*). Kohteella kasvaa niukkana myös kansallisessa uhanalaisluokituksessa silmäpidettäväksi luokiteltu ketoneilikka (*Dianthus deltoides*). Peltoon rajautuvalla ojanreunalla kasvaa mm. keräpäävihvilää (*Juncus conglomeratus*) ja ojakellukkaa (*Geum rivale*).

Kohde vaatisi alkuraivausten lisäksi säännöllistä niittoa ja alueen katajikkoa tulisi myös avata. Pahoin rehevöitynyt katajaketo ei nykyisellään täytä Luonnonsuojelulain 29 § mukaista suojeltavan katajaketoluontotyyppin vaatimuksia.

Rantatädykettä kasvaa niukkana lohkon 4 katajakedolla

Lohko 5

Lohkolla on vanha umpeutunut vedenottolammikko. Täysin umpeutuneella lampareella kasvaa tiheä tuhkapajukasvusto (*Salix cinerea*). Lammikon reunoilla kasvaa jonkin verran kurjenjalkaa (*Potentilla palustris*), mutta muita kosteikkolajeja ei lohkolla esiinny.

Lohko 6

Lohko on varttunut sekametsää, jossa metsätyyppi on tuoretta mustikkatyypin kangasta. Alue rajautuu vaihteittain lohkon 2 alueeseen. Sekametsän puusto muodostuu männystä, kuusesta, raudus- ja hieskoivusta. Lohkon putkilokasvilajisto on hyvin tavanomaista eikä vaateliampaa lajistoa alueella esiinny.

Lohko 7

Alueella on hyvin kosteapohjainen notkelma. Maapohjan kosteudesta johtuen, puusto on hyvin heikkokuntoista ja sitä on harvennettu. Lohkolla on pienikokoisia soistuneita lampareita, joissa kasvaa mm. ojaleinikkiä (*Ranunculus flammula*), kurjenjalkaa, rönsyleinikkiä (*Ranunculus repens*) ja harmaasaraa (*Carex canescens*). Muuten alueen kenttäkerros on rahkasammalten ja karhunsammalten peittämää. Alueella on selkeästi havaittavissa lähteisyyttä, mutta lähteiden putkilokasvilajistoa ei lohkolla kuitenkaan esiinny. Alueella on tiheitä tuhkapaju-/virpajuu (*Salix aurita*) pensaikoita ja kosteikkojen reunoilla kasvaa jonkin verran raitaa ja haapaa (*Populus tremula*). Kohdetta ei voi pitää enää luonnontilaisena jo pelkästään harvennushakkuun vuoksi. Kohteella on tehty hakkuita myös inventoinnin jälkeen.

Isohaperoita kaava-alueella

4.2 Linnustoselvitys

Alueen pesimälinnusto selvitettiin kahden käyntikerran kartoituslaskentamenetelmällä (Koskimies 1988). Koska inventoinnin tarkoituksena oli selvittää mahdollisen uhanalaisen tai vähälukuisen linnuston esiintyminen ei peruslinnustoa huomioitu laskennoissa. Myöskään pesimälinnuston tiheyttä ei selvitetty, koska kahden laskentakerran perusteella saatu tulos ei yleensä ole riittävä linnuston tiheyden selvittämiseen. Toinen laskentakerta kohdistettiin jalo-
puuvaltaisille alueille ja vanhempiin havumetsäkohteisiin.

4.2.1 Tulokset

Kaava-alueelta ei tehty systemaattista vakiomenetelmiin perustuvaa pesimälinnustoselvitystä, mutta mahdollinen vaateliaampi tai uhanalainen pesimälajisto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmää käyttäen. Alueen pesimälinnusto on tyypillistä havumetsien pesimälajistoa, jossa pajulintu ja peippo ovat runsaimpia pesimälajeja. Tällä alueella peippo on selkeästi pajulin-
tua runsaampi. Inventoidulla alueella ei ole lehtoja, joten alueen linnusto on varsin niukkaa. Alueella ei havaittu myöskään petolintujen pesiä. Alueella on myös niukasti kolopuita, joten kololintuja on niukasti.

Lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella esiintyy varmuudella palokärki, joka havaittiin jokaisella alueelle tehdyllä maastokäynnillä. Muita alueella mahdollisesti esiintyviä Lintu-
direktiivin liitteen I lajeja ovat helmipöllö, harmaapäätikka ja pikkulepinkäinen. Viimeisellä inventointikerralla alueella havaittiin nuori helmipöllö, mutta todennäköisesti lintu on pesinyt
muualla. Alueen länsipuolella sijaitsevalla peltoalueella oli pikkulepinkäisreviiri, joka ulottuu
myös lohkon 4 katajakedon alueelle. Kaava-alue saattaa kuulua myös harmaapäätikkareviiriin, mutta inventoinneissa ei laji havaittu alueella.

Alue kuuluneen myös kanahaukan ja mahdollisesti muidenkin petolintujen kuten huuhka-
jan saalistusalueisiin, mutta nämä lajit pesivät varmuudella kaava-alueen ulkopuolella.

Alueen peltolinnustoon kuuluu kiuru ja hemppo, joka pesii jossain alueen länsipuolen
peltoalueen reunamilla.

5. Johtopäätökset

Suunnitellulla kaava-alueella ei esiinny Luonnonsuojelulain 29 § mukaisia suojeltavia luonto-
tyyppejä, eikä Metsälain 10 § mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Alueella ei esiinny
myöskään Vesilain tarkoittamia suojeltavia pienvesiä kuten lähteitä, vaikka jonkinlaista lähtei-
syyttä on havaittavissa lohkon 7 alueella. Kaava-alueella ei ole merkittäviä perinnemaisema-
kohteita eikä perinnebiotooppeja. Alueen kasvilajistoon kuuluu niukasti vanhaan asutukseen
viittaavia arkeofyyttejä eli muinaistulokkaita, vaikka niitä esiintyy runsaasti lähiseudulla. Suot
puuttuvat alueelta kokonaan lukuun ottamatta lohkon 7 soistumia, jotka ovat metsittymässä.
Lohkon 4 katajaketo on rehevöitynyt ja osin myös umpeutunut eikä täytä Luonnonsuojelulain
29 § mukaista suojeltavaa luontotyyppiä. Lohkolla on kuitenkin maisemallisia arvoja ja sen
ennallistaminen olisi mahdollista melko pienin kustannuksin.

Lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella esiintyy ainakin palokärki ja mahdollisesti myös
muita lajeja. Alueella ei kuitenkaan ole merkittävää linnustollista arvoa. Aiempi rakentaminen
on kohdistunut luontoarvoiltaan merkittävimmille alueille kuten rantaan, joka on kokonaan
joko rakennettua ympäristöä tai pihamaata.

Alueella ei havaittu merkkejä liito-oravasta, eikä alueella ole lajille soveliaista elinympä-
ristöä.

Koska kaava-alueen keskiosa on laajalti rakentamatonta, on alueella merkitystä myös eko-
logisena käytävänä. Itäosiltaan alue rajautuu kuitenkin Haarlan laajaan peltoalueeseen, joten
eliöiden liikkuminen itään päin on niukkaa.

6. Lähteet ja kirjallisuus

- Heikkinen, R., Husa, J. 1995. Luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Turun ja Porin läänissä. – Vesi - ja ympäristöhallituksen julkaisuja. Sarja A 210. 317 s.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. 1998: Retkeilykasvio- Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.
- Karhu, K. (toim.) 1994: Luonnon monimuotoisuus Turussa. 1. Luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet. – Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimiston julkaisuja 4/1994.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnuston seurannan havainnointiohjeet (2. painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.
- Lehtomaa, Leena 2000: Varsinais-Suomen perinnemaisemat. Lounais-Suomen ympäristökeskus. 429 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. (1998). Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri Pohjolan kasvio
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000: Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje: Suomen ympäristökeskus, Helsinki 128 s.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000.-Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus
- Rautiainen, V-P. & Laine, U. 1989: Varsinais-Suomen uhanalaiset kasvit. 111 s. Varsinais-Suomen seutukaavaliitto, Turku.
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: Uhanalaiset kasvimme. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Saario, Tapio 1998: Varsinais-Suomen ja Satakunnan luontoselvitykset. Bibliografia. Lounais-Suomen ympäristökeskus. 96 s.
- Silkkilä, O. & Koskinen, A. 1990. Lounais-Suomen kulttuurikasvistoa. - Serioffset
- Tiainen, J. & Vuorisalo, T. 1993. Kaupungin linnut. -Turun maakuntamuseo. 312 s

7. Liitteet

-Lohkokartta, ISO-HAARLA

